

9. Volby

Volby jsou jedním ze základních veřejností sledovaných ukazatelů kvality demokracie, v rámci nichž je voličovým osobním svobodným rozhodnutím, kterého z představitelů si vybere. V jejich volbě se poté odráží názory a veřejné mínění, které jsou ovlivněny získávanými informacemi, pod jejichž tlakem se nachází. Volební preference určuje také životní situace, ve které se konkrétní voliči nachází včetně jejich věku, vzdělání atd. Mladí lidé ve věku od 18 let, kdy je jim umožněno volit, jsou v současné době pod tlakem sociálních a jiných informačních médií, na základě nichž často pouze pasivně shromažďují informace, ale aktivně se již na politickém dění nepodílí. Nechodí k volbám ani se neúčastní činností politických stran. Přičemž právě participace na rozhodovacích procesech a formování politiky státu, regionu, obce je pro mladou v budoucnu vládnoucí generaci důležitým předpokladem pro osvojení si příslušných práv a z toho vyplývajících odpovědností.

Volby do zastupitelstev krajů 2016

Volební období zastupitelstva kraje je čtyřleté, přičemž poslední volby do zastupitelstev na území České republiky se na základě rozhodnutí prezidenta republiky uskutečnily 7. a 8. října 2016. Volby do zastupitelstev krajů se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady poměrného zastoupení. Právo volit má státní občan České republiky, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let, a nenastala u něho zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva.

Tab. 9.1 Účast voličů ve volbách do zastupitelstev krajů, volební potenciál obyvatel ve věku 18–29 let, kandidáti a zvolení zastupitelé

	Zapsaní voliči ¹⁾			Obyvatelstvo ve věku 18–29 let k 31.12.		Platní kandidáti			Zvolení zastupitelé		
	celkem	z toho se zúčastnilo hlasování		celkem	podíl na celkovém počtu zapsaných voličů v %	celkem	z toho ve věku 18-29 let		celkem	z toho ve věku 18-29 let	
		počet	v %				počet	v %		počet	v %
2016	456 716	163 235	35,7	76 097	16,7	673	73	10,8	45	-	-
2012	458 038	175 034	38,2	85 918	18,8	633	97	15,3	45	2	4,4
2008	454 460	183 076	40,3	94 804	20,9	594	83	14,0	45	-	-
2004	449 374	140 814	31,3	98 242	21,9	509	75	14,7	45	2	4,4
2000	443 935	157 797	35,5	106 146	23,9	609	88	14,4	45	1	2,2

¹⁾ osoby ve věku 18 a více let zapsané v seznamech voličů

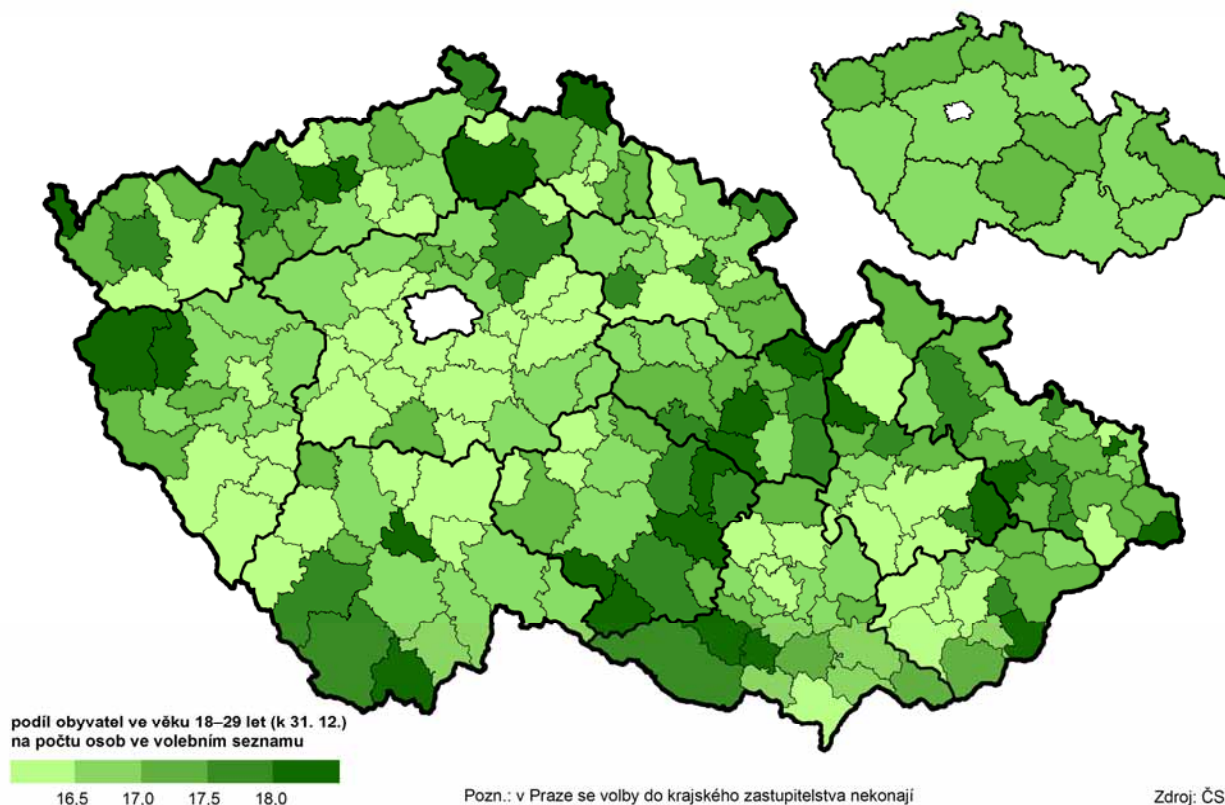
V roce 2016 bylo v Plzeňském kraji zapsáno v seznamu téměř 457 tis. voličů, tzn. osob ve věku 18 a více let. Z nich se hlasování účastnilo pouze 35,7 % (tj. 163 tis.), což představuje nižší účast než v předchozích dvou volbách do zastupitelstev krajů (38,2 % v roce 2012 a 40,3 % v roce 2008). Potenciál mladých lidí, který by se dal vyjádřit podílem plnoletých juniorů v seznamu voličů, představuje v Plzeňském kraji hodnotu 16,7 %, což je pátá nejnižší hodnota v mezikrajském porovnání. Zároveň je zřejmé snižování tohoto potenciálu v kraji zejména v souvislosti s obecným demografickým vývojem naznačeným v předchozích kapitolách. Například ve srovnání s volbami do krajského zastupitelstva v roce 2000, kde podíl mladých voličů dosahoval téměř 24 %.

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů mohou podávat jednotlivé registrované politické strany, hnutí nebo jejich koalice. Na kandidátní listině jsou jednotliví kandidáti uvedeni v pořadí určeném stranou a na základě tohoto pořadí jim jsou přidělovány stranou získané mandáty. Toto pořadí však mohli voliči ovlivnit prostřednictvím přednostních hlasů. Celkem bylo v Plzeňském kraji zapsáno 673 platných kandidátů, z nichž pouze v 10,8 %, tj. v 73 případech, šlo o kandidáty z řad mladé generace do 29 let věku. Ve srovnání s předchozími volbami v roce 2012 to znamenalo pokles o 4,5 procentního bodu. Nejvyššího podílu v roce 2016 dosáhla věková skupina 30–49 let, která tvořila více než polovinu všech kandidátů v kraji.

V roce 2016 bylo na základě počtu obyvatel v Plzeňském kraji voleno stejně jako v předchozích volbách 45 zastupitelů, tedy mezi strany a jejich kandidáty rozdělováno 45 mandátů. Ani jeden z nich nebyl ve sledované věkové skupině mezi 18.–29. rokem na rozdíl od předchozích voleb, kdy byli v této věkové kategorii zvoleni dva mladí kandidáti.

Volební potenciál obyvatel ve věku 18–29 let podle SO ORP a krajů
ve volbách do krajského zastupitelstva v říjnu 2016

Volby do zastupitelstev obcí 2014

V České republice se také jednou za čtyři roky konají volby do zastupitelstev obcí nebo jinak také komunální volby, prostřednictvím nichž si obyvatelé na nejnižší územně samosprávné úrovni (obcích, městech, městských obvodech a městských částech statutárních měst) volí své zástupce. Poslední komunální volby se v republice uskutečnily ve dnech 10. a 11. října 2014.

Tab. 9.2 Účast voličů ve volbách do obecních zastupitelstev a volební potenciál obyvatel ve věku 18–29 let

	Zapsaní voliči ¹⁾			Obyvatelstvo ve věku 18–29 let k 31.12.			Podíl obyvatelstva ve věku 18–29 let na celkovém počtu zapsaných voličů v %		
	celkem	z toho se zúčastnilo hlasování		celkem	z toho ve věku		celkem	z toho ve věku	
		počet	v %		18–24 let	25–29 let		18–24 let	25–29 let
2014	457 791	209 409	45,7	80 840	42 853	37 987	17,7	9,4	8,3
2010	456 328	224 661	49,2	90 529	49 950	40 579	19,8	10,9	8,9
2006	451 680	216 317	47,9	93 984	50 327	43 657	20,8	11,1	9,7

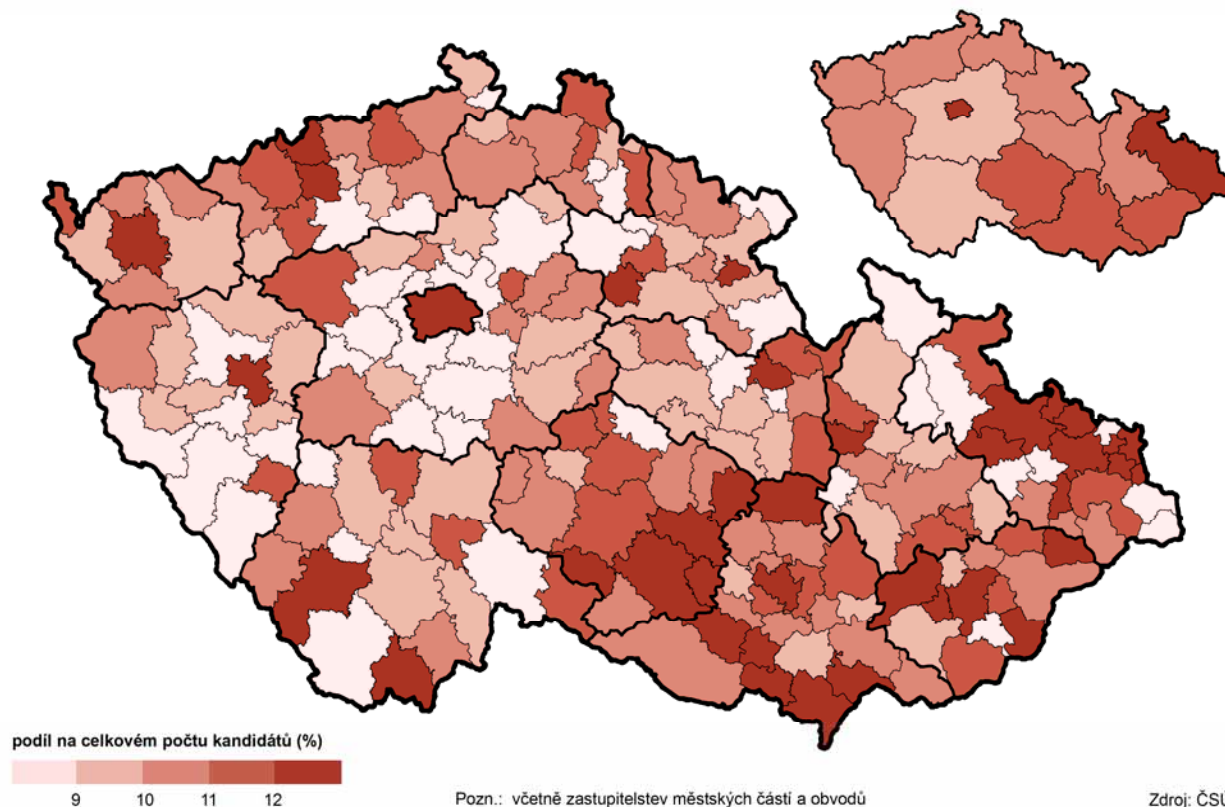
¹⁾ osoby ve věku 18 a více let s trvalým pobytem v obcích kraje zapsané v seznamech voličů

Z celkového počtu zapsaných voličů (téměř 458 tis.) se voleb aktivně účastnilo pouze 209 409. Volební účast tak v kraji dosáhla jen 45,7 %, což byla o 3,5 procentního bodu nižší hodnota ve srovnání s předchozími volbami z roku 2010. S možností hlasovat žilo v kraji přes 80 tis. obyvatel ve věku 18–29 let, tj. pouze 17,7 % ze všech zapsaných voličů. V rámci kraje byl největší podíl zapsaných voličů z řad mladé generace evidován v okrese Tachov (19,9 %), naopak nejmenší na území okresu Klatovy (17,2 %). Nejčastěji se mladí voliči nacházeli v obcích od 5 do 20 tis. obyvatel, kde tvořili 18,3 % zapsaných voličů.

V Plzeňském kraji do zastupitelstev obcí v roce 2014 kandidovalo v rámci volebních okrsků celkem 14 483 kandidátů, což je o 1 078 kandidátů více než v předcházejících volbách konaných na podzim 2010.

Do komunálních voleb se v Plzeňském kraji z celkového počtu kandidátů registrovalo 558 osob ve věku 18–24 let a 915 obyvatel z věkové skupiny 25–29 let. Mladá generace se tak na seznamech v rámci kandidátních listin podílela 10,2 %, což byla podprůměrná hodnota ve srovnání s republikovou hodnotou (10,8 %). Nejvíce se mladá generace mezi kandidáty zapojila v Hl. městě Praze, kde se podílela 14,0 %, nejméně naopak v kraji Středočeském jen 9,1 %.

**Kandidáti ve věku 18–29 let podle SO ORP a krajů
ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2014**

Do komunálních voleb se v Plzeňském kraji z celkového počtu kandidátů bez ohledu na věk registrovalo 69,1 % mužů a pouze 30,9 % žen. V rámci kandidujících z řad mladé generace se ženy podílely více, téměř třetinou (32,8 %), čímž mladé ženy tvořily 10,8 % z celkového počtu kandidátů ženského pohlaví. S ohledem na předchozí volby je zřejmé, že se počet kandidujících žen zvyšuje.

Tab. 9.3 Voliči a kandidáti ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a okresů v říjnu 2014

	Zapsaní voliči			Platní kandidáti			z toho ve věku 18–29 let			Podíl kandidátů ve věku 18–29 let (%)		
	celkem ¹⁾	z toho ve věku 18–29 let ²⁾		celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		mezi kandidáty celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %		počet	v %			
Plzeňský kraj	457 791	80 840	17,7	14 483	4 475	30,9	1 473	483	32,8	10,2	9,9	10,8
v tom okres:												
Domažlice	48 426	8 802	18,2	1 918	551	28,7	177	49	27,7	9,2	9,4	8,9
Klatovy	70 270	12 063	17,2	2 292	620	27,1	209	60	28,7	9,1	8,9	9,7
Plzeň-město	147 940	25 485	17,2	2 888	964	33,4	419	143	34,1	14,5	14,3	14,8
Plzeň-jih	49 361	8 561	17,3	1 901	549	28,9	157	48	30,6	8,3	8,1	8,7
Plzeň-sever	62 056	10 936	17,6	2 345	713	30,4	209	63	30,1	8,9	8,9	8,8
Rokycany	38 257	6 757	17,7	1 511	498	33,0	138	51	37,0	9,1	8,6	10,2
Tachov	41 481	8 236	19,9	1 628	580	35,6	164	69	42,1	10,1	9,1	11,9

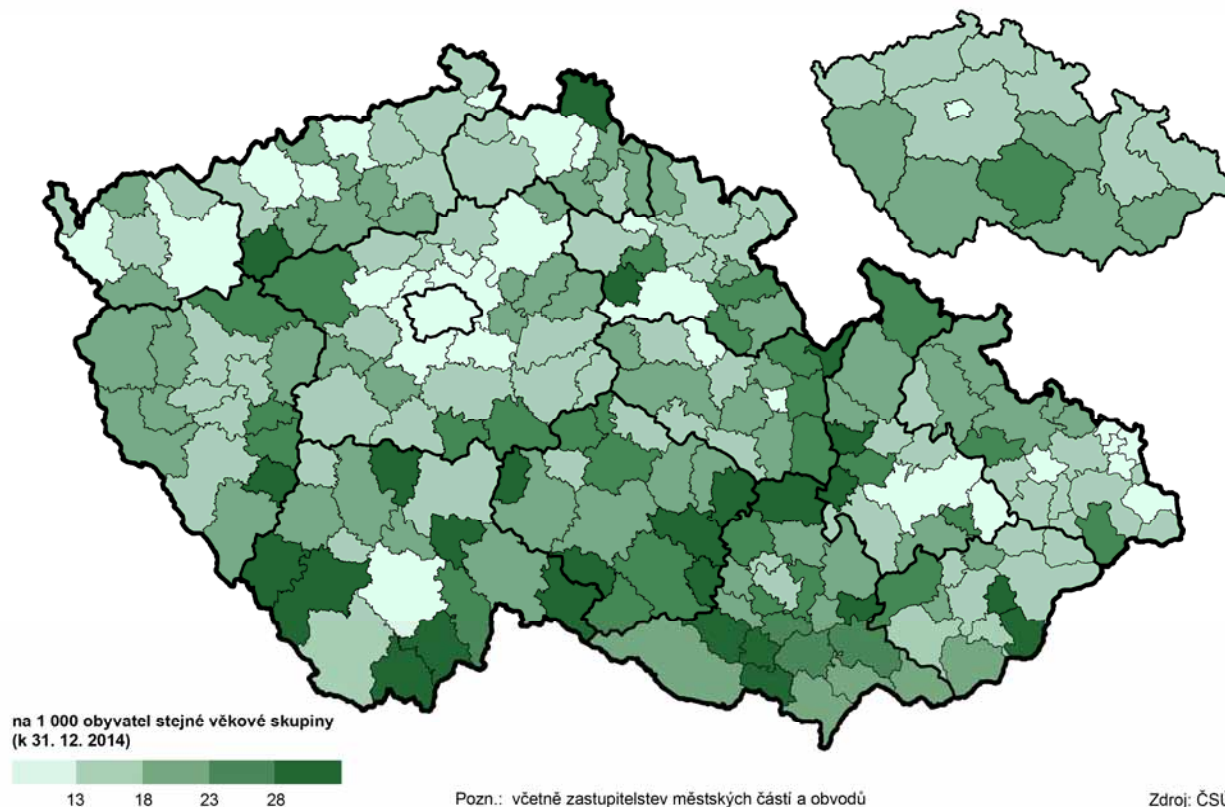
¹⁾ osoby ve věku 18 a více let zapsané v seznamech voličů

²⁾ počet obyvatel ve věku 18–29 let k 31.12.2014

Z meziokresního srovnání vyplývá, že největší podíl kandidujících juniorů byl v případě okresu Plzeň-město (14,5 %), naopak nejméně se mladí na kandidátkách objevili v okrese Plzeň-jih (8,3 %). K okresům s největším podílem kandidujících mladých žen patřil s 42,1 % Tachov, jen 27,7 %, tedy nejméně, tvořily ženy mezi kandidáty v okrese Domažlice.

Osoby ve věku 18–29 let podle SO ORP a krajů kandidující ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2014

S ohledem na velikostní skupiny obcí mladá generace dominovala nejvíce ve městech nad 50 tis. obyvatel (15,4 %), z toho v městských obvodech tvořila dokonce 16,2 % z celkového počtu kandidátů. V malých obcích do 199 obyvatel se junioři na kandidátkách objevili v 8,3 % případech.

Z přepočtu kandidátů na obyvatele ve věkové skupině mezi 18–29 lety vyplývá, že se mladá generace v kraji snažila aktivně zapojit do politického dění v rámci rozhodovacích orgánů obcí, měst nebo městských částí. Na 1 000 obyvatel sledované věkové kategorie v Plzeňském kraji připadlo 18,2 kandidujících, což je mezi kraji šestá nejvyšší hodnota. Nejvíce se mladí zapojili na Vysočině, kde hodnota dosáhla 24,2 ‰, nejméně naopak v Hl. městě Praze (9,5 ‰).

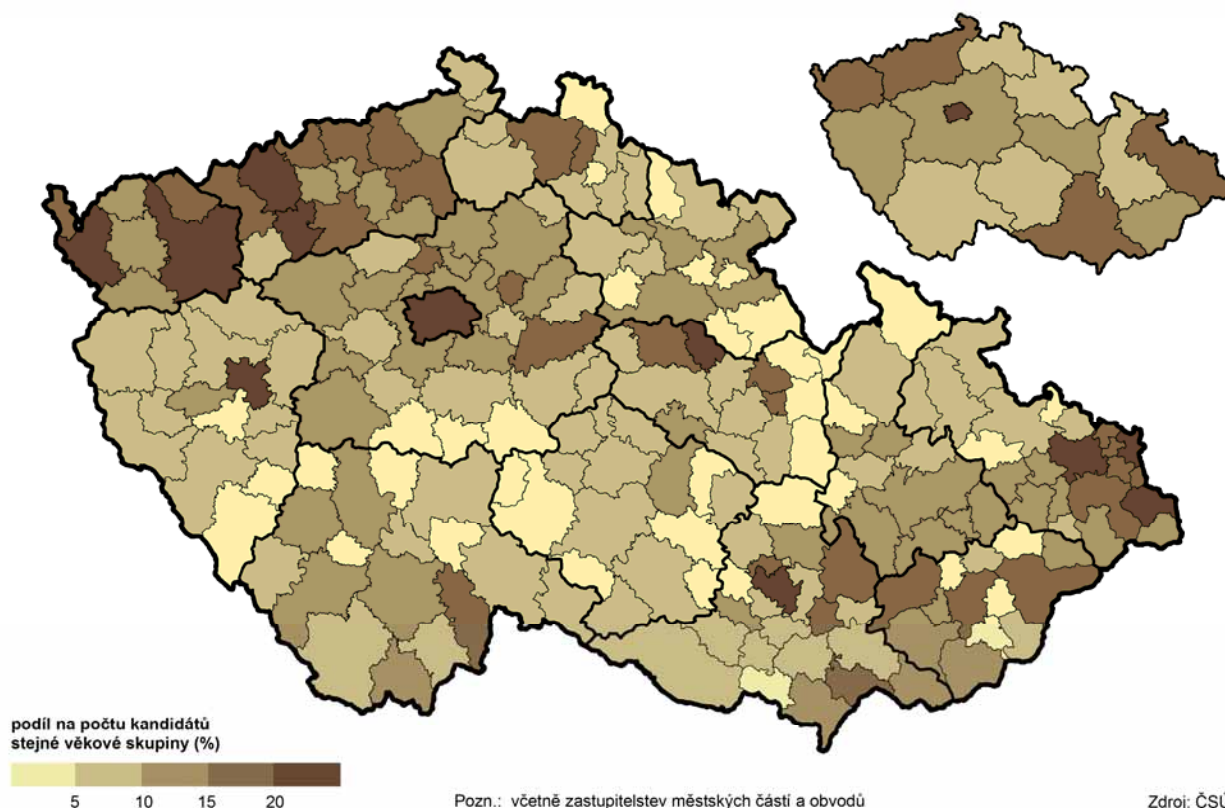
Pod záštitou některé z politických stran, sdružení či koalic kandidovalo ve volbách do obecních zastupitelstev v Plzeňském kraji pouze 12,4 % kandidátů, zbylých 87,6 % kandidovalo bez politické příslušnosti. Nejmenší podíl kandidátů bez politické příslušnosti v rámci České republiky byl patrný v Hl. městě Praze (69,1 %), dále v Karlovarském a Ústeckém kraji.

Z výše popsanych a strukturovaných kandidátů bylo v komunálních volbách v roce 2014 v Plzeňském kraji zvoleno celkem 4 666 zastupitelů, z nichž pouze 195 (tj. 4,2 %) bylo ve věku 18–29 let, což je druhá nejnižší hodnota mezi kraji. Konkrétně se jednalo o 156 zastupitelů ve věku 25–29 let a 39 zastupitelů v nižší věkové kategorii do 24 let. V porovnání s předchozími volbami v roce 2010 byl podíl mladé generace v řadách nově zvolených zastupitelů nižší (6,1 %). Naopak více byly v aktuálních volbách 2014 na rozdíl od předchozích úspěšné ženy, které se na celkovém počtu zvolených zastupitelů podílely 29,2 % (v roce 2010 jen 27,0 %). Meziokresní porovnání odhalilo nejvyšší podíl mladých zastupitelů na jejich celkovém počtu v okrese Plzeň-sever (5,2 %), nejnižší naopak v okrese Plzeň-město (3,0 %), z nichž více než polovinu (54,5 %) tvořily ženy.

Úspěšnost mladých ve volbách je patrná z podílu zastupitelů ve věku 18–29 let na počtu kandidátů stejného věku, který v kraji v roce 2014 dosáhl 13,2 %. Mezi ženami byla úspěšnost nižší (11,8 %) než u mužů (13,9 %). Při porovnání s předchozími volbami je však zřejmé, že úspěšnost mladých kandidátů u obou pohlaví výrazně klesá, od voleb v roce 2006 se snížila o více než polovinu. Z mezikrajského porovnání

vyplývá, že největší úspěšnost měli mladí na Vysočině 24,9 %, kde však bylo také nejvíce kandidujících ve sledované věkové kategorii. Nejméně úspěšní byli v HI. městě Praze, kde se do zastupitelstva dostalo jen 3,5 % z kandidujících juniorů.

**Kandidáti ve věku 18–29 let s příslušností k politické straně podle SO ORP a krajů
ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2014**

Při porovnání úspěšnosti mladé generace s ostatními věkovými kategoriemi je zřejmé, že k nejméně úspěšným patřili v roce 2014 kandidáti ve věku 50–59 let. Žen bylo zvoleno 34,1 % z počtu kandidátů v této věkové kategorii, u mužů podíl činil dokonce přes 42 %.

Tab. 9.4 Zvolení zastupitelé ve volbách do obecních zastupitelstev podle pohlaví a okresů v říjnu 2014

	Zvolení zastupitelé			z toho ve věku 18–29 let			Podíl zastupitelů ve věku 18–29 let (%)			Podíl zastupitelů ve věku 18–29 let na počtu kandidátů stejného věku (%)		
	celkem	z toho ženy		celkem	z toho ženy		mezi zastupiteli celkem	mezi muži	mezi ženami	celkem	mezi muži	mezi ženami
		počet	v %		počet	v %						
Plzeňský kraj	4 666	1 192	25,5	195	57	29,2	4,2	4,0	4,8	13,2	13,9	11,8
v tom okres:												
Domažlice	752	174	23,1	29	6	20,7	3,9	4,0	3,4	16,4	18,0	12,2
Klatovy	873	196	22,5	38	10	26,3	4,4	4,1	5,1	18,2	18,8	16,7
Plzeň-město	367	102	27,8	11	6	54,5	3,0	1,9	5,9	2,6	1,8	4,2
Plzeň-jih	764	197	25,8	25	8	32,0	3,3	3,0	4,1	15,9	15,6	16,7
Plzeň-sever	890	223	25,1	46	10	21,7	5,2	5,4	4,5	22,0	24,7	15,9
Rokycany	553	163	29,5	26	9	34,6	4,7	4,4	5,5	18,8	19,5	17,6
Tachov	467	137	29,3	20	8	40,0	4,3	3,6	5,8	12,2	12,6	11,6

S ohledem na velikostní skupiny obcí dosáhli nejvyššího podílu mladí na celkovém počtu zastupitelů v obcích od 200–499 obyvatel (6,1 %). Právě v této kategorii (35,8 %) a v kategorii menších obcí do 199 obyvatel (40,6 %) byla patrná nejvyšší úspěšnost juniorů mezi zastupiteli u kandidujících stejného věku.

Zvolení zastupitelé ve věku 18–29 let podle SO ORP a krajů
ve volbách do obecních zastupitelstev v říjnu 2014

